АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

В трьох томах

Том 1

За редакцією проф. В. Г. Ковешнікова

2-ге видання, виправлене і доповнене

Львів
Видавництво «Магнолія 2006»
2025

УДК 611(072)
А64

Рекомендовано Вченою радою Медичного інституту Сумського державного університету як підручник для студентів медичних навчальних закладів IV рівня акредитації (Протокол № 12 від 30 червня 2021 р.)

АВТОРИ ТОМУ:

В. Г. Ковешніков, І. І. Бобрик, В. І. Лузін, В. С. Пикалюк, О. Ю. Роменський, В. З. Сікора

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ю. Й. Гумінський, доктор медичних наук, професор кафедри анатомії людини Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова;

В. В. Кривецький, доктор медичних наук, професор, академік НАН Вищої освіти України, завідувач кафедри анатомії людини ім. М. Г. Туркевича Буковинського державного медичного університету МОЗ України;

О. Г. Попадинець, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри анатомії людини Івано-Франківського національного медичного університету

Анатомія людини. В трьох томах / за ред. В. Г. Ковешнікова. – 2 [re] вид., А64 випр. і доповн. – Львів : «Магнолія 2006», 2025. – Т. 1. – 324 с.

ISBN 978-617-574-217-4

Підручник присвячений фундаментальній галузі медицини – анатомії людини. Книга побудована з урахуванням Міжнародної анатомічної термінології, освітньо-професійної програми Медицина другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина», галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Видання розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня. В першому томі викладені відомості з загальної анатомії та будови опорно-рухового апарату.

Підручник призначений для студентів, лікарів-інтернів, викладачів медичних закладів вищої освіти, науковців, практичних лікарів з усіх галузей медицини.

УДК 611(072)

ISBN 978-617-574-217-4

© Автори, 2025
© «Магнолія 2006», 2025

Вельмишановні колеги-анатоми, завідувачі профільних кафедр
медичних закладів вищої освіти України, лікарі, студенти й просто читачі!

Пропонуємо до Вашої уваги друге, виправлене і відредаговане українськомовне та англійськомовне видання тритомного підручника «Анатомія людини» за редакцією проф. В. Г. Ковешнікова, створеного у співавторстві із сімнадцятьма провідними професорами-анатомами України. Вчитайтесь у ці імена: В. Г. Ковешніков (Луганськ), І. І. Бобрик (Київ), М. А. Волошин (Запоріжжя), А. С. Головацький (Ужгород), І. І. Ільїн (Одеса), Г. С. Кірьякулов (Донецьк), В. О. Козлов (Дніпро), Ю. П. Костиленко (Полтава), В. І. Лузін (Луганськ), В. М. Лупір (Харків), Б. Г. Макар (Чернівці), В. С. Пикалюк (Сімферополь – Луцьк), О. Ю. Роменський (Вінниця), В. З. Сікора (Суми), Я. І. Федонюк (Тернопіль), В. Г. Черкасов (Київ), Б. В. Шутка (Івано-Франківськ). Це географія усієї університетської України, ареопаг Ваших учителів. П'ятнадцять років тому, з 2005 по 2009 рік, кожен новий том підручника, що з'являвся у світ, ставав своєрідним навчальним бестселером серед студентів та викладачів-анатомів. Їх читали, обговорювали, дискутували, закуповували десятками і сотнями в університетські бібліотеки, а ще тисячі примірників поповнили власні науково-медичні бібліотеки студентів-медиків, лікарів, викладачів. Упродовж наступного десятиріччя саме цей підручник був найзатребуванішим із фундаментальних навчальних видань медичного спрямування. До 2014 року видавництво в Луганську щорічно друкувало і поширювало все нові наклади підручника трьома мовами, забезпечуючи собі безбідне існування й не виплачуючи при цьому жодної копійки гонорару авторам. Але час і обставини корегують життєву дорогу і долю як людей, так і книг. Пішов у вічність головний редактор, натхненник і організатор унікального фундаментального підручника – лауреат Державної премії, заслужений діяч науки і техніки України професор-анатом Володимир Георгійович Ковешніков. Анатомічний світ утратив дванадцятьох професорів – співавторів підручника. Зникла з мапи наукових видавництв назва «Шико» з Луганською адресою. На вимогу часу підручник оцифрували й запустили в електронний обіг. Щоправда, доступ до ресурсу можливий тільки за солідний гонорар, і зробили це після смерті головного редактора, не питаючи згоди авторів підручника.

На зміну випускникам-медикам в університети приходять нові покоління першокурсників. І виявилося, що запит на «анатомічний тритомник В. Г. Ковешнікова» не зник, не зменшився, не нівелювався. Та й життєве кредо, принципи академічної доброчесності, щемливе почуття вдячності Учителю спонукало нас, учнів Професора, які мали честь працювати разом зі співавторами підручника, в черговий раз вичитати сторінки трьох томів, виправити деякі огріхи й запропонувати медичній спільноті друге видання тритомного підручника з анатомії, яке стане своєрідною пролонгацією життєвого циклу людської пам'яті, посильною даниною шани, поваги, вдячності Учителю та Колегам.

Учні та послідовники професора Володимира Георгієвича Ковешнікова
проф. Віталій Сікора, проф. Василь Пикалюк,
сини Олександр та Георгій Ковешнікови

ПЕРЕДМОВА

У запропонованому підручнику за систематичним принципом викладені відомості з нормальної анатомії людини відповідно до сучасної програми для медичних факультетів ВНЗ (2005 р.).

У кожному розділі підручника, крім загальних відомостей, наведені дані про розвиток, варіації і аномалії органів та систем, зосереджено увагу на їх прикладному значенні у практичній медицині. Приділено увагу обґрунтуванню загальних принципів у вивченні анатомії: взаємозв'язок будови і функції, цілісність організму, єдність організму та зовнішнього середовища. В кінці кожного розділу розміщені контрольні питання для самопідготовки студентів.

При написанні підручника використано великий педагогічний досвід багатьох вчених-анатомів України (Бобрик І. І., Київ; Волошин М. А., Запоріжжя; Головацький А. С., Ужгород; Ільїн О., Одеса; Кірьякулов Г. С., Донецьк; Ковешніков В. Г., Луганськ; Козлов В. О., Дніпро; Костиленко Ю. П., Полтава; Лузін В. І., Луганськ; Лупир В. М., Харків; Пикалюк В. С., Сімферополь; Роменський О. Ю. Вінниця; Сікора В. З., Суми; Федонюк Я. І., Тернопіль; Черкасов В. Г., Київ; Шутка Б. В., Івано-Франківськ), які є співавторами. Всі співавтори дотримувались уніфікованого викладення і, разом з тим, відображали сучасний стан науки відповідного розділу підручника.

При викладенні анатомічних фактів ми застосовували нову анатомічну номенклатуру, що була затверджена Міжнародним Федеральним комітетом (San Paulo, 1997). Українські еквіваленти термінів наведені за книгою «Міжнародна анатомічна номенклатура» під редакцією проф. І. І. Бобрика і проф. В. Г. Ковешнікова (Київ, 2001).

Ілюстрації книги запозичені з посібників і підручників та наведені з авторськими доповненнями і змінами. Більша частина малюнків виконана з препаратів і є оригінальними.

Розподіл матеріалу з анатомії людини за розділами в підручнику відповідає викладанню в умовах кредитно-модульної системи.

Вважаю своїм обов'язком висловити глибоку вдячність доц. Н. Х. Микулі, доц. Н. П. Міщенко, доц. В. В. Мавричу і канд. мед. наук О. С. Болтовій за допомогу в підготовці цього підручника до видання.

Усі зауваження та побажання, спрямовані на покращення підручника, автори приймуть з вдячністю та врахують їх при наступних виданнях.

Лауреат Державної премії України,
заслужений діяч науки і техніки України,
професор В. Г. Ковешніков

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 4
ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ 5

ВСТУП **6**

АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ, ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ І МІСЦЕ СЕРЕД ІНШИХ БІОЛОГІЧНИХ ТА МЕДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН 6
СПЕЦІАЛІЗОВАНІ НАПРЯМКИ АНАТОМІЇ 9
ПОНЯТТЯ ПРО НОРМУ І АНОМАЛІЇ 9
МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ АНАТОМІЇ 10
АНАТОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ 11
ОСІ ТА ПЛОЩИНИ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬСЯ ЧЕРЕЗ ТІЛО 12
Контрольні питання 14

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА **15**

ЗАГАЛЬНИЙ ПЛАН БУДОВИ ОРГАНІЗМУ. РІВНІ ЙОГО СТРУКТУРНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ 15
РОЗВИТОК ЗАРОДКА ЛЮДИНИ 17
МІСЦЕ ЛЮДИНИ В ЖИВІЙ ПРИРОДІ 20
СТАТЕВІ, ВІКОВІ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ ЛЮДИНИ. ТИП БУДОВИ ТІЛА, ПОНЯТТЯ ПРО КОНСТИТУЦІЮ 22
Контрольні питання 27

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ АНАТОМІЇ **28**

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ АНАТОМІЇ 28
КОРОТКІ БІОГРАФІЧНІ ДАНІ ПРО ВИДАТНИХ ЗАРУБІЖНИХ АНАТОМІВ 31
ІСТОРІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ АНАТОМІЇ 36
Контрольні питання 39

SYSTEMA SKELETALE – СИСТЕМА СКЕЛЕТА 40

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ 40
КІСТКА ЯК ОРГАН 40
КЛАСИФІКАЦІЯ КІСТОК 41
ФУНКЦІЇ СКЕЛЕТА 42
РОЗВИТОК КІСТОК 42
ВПЛИВ ВНУТРІШНІХ ТА ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА РІСТ І БУДОВУ КІСТОК 46
Контрольні питання 47

ЧАСТИНИ СКЕЛЕТА 49

СКЕЛЕТ ТУЛУБА 49
ХРЕБЕТНИЙ СТОВП 49
ХРЕБЕЦЬ 49
ШИЙНІ ХРЕБЦІ 50
ГРУДНІ ХРЕБЦІ 52
ПОПЕРЕКОВІ ХРЕБЦІ 53
КРИЖОВІ ХРЕБЦІ 53
КУПРИКОВІ ХРЕБЦІ 55
СКЕЛЕТ ГРУДНОЇ КЛІТКИ 55
РЕБРА 55
ГРУДНИНА 57
Контрольні питання 58

ЕВОЛЮЦІЯ СКЕЛЕТА ТУЛУБА 60
РОЗВИТОК СКЕЛЕТА ТУЛУБА ЛЮДИНИ В ОНТОГЕНЕЗІ 61
АНОМАЛІЇ СКЕЛЕТА ТУЛУБА 63
Контрольні питання 64

ЧЕРЕП 66

КІСТКИ МОЗКОВОГО ЧЕРЕПА 68
ПОТИЛИЧНА КІСТКА 68
КЛИНОПОДІБНА КІСТКА 70
СКРОНЕВА КІСТКА 74

ТІМ'ЯНА КІСТКА 80
ЛОБНА КІСТКА 82
РЕШІТЧАСТА КІСТКА 85
КІСТКИ ЛИЦЕВОГО ЧЕРЕПА 86
ВЕРХНЯ ЩЕЛЕПА 86
ПІДНЕБІННА КІСТКА 89
ВИЛИЧНА КІСТКА 91
СЛЬОЗОВА КІСТКА 91
НОСОВА КІСТКА 92
ЛЕМІШ 92
НИЖНЯ НОСОВА РАКОВИНА 92
НИЖНЯ ЩЕЛЕПА 93
ПІД'ЯЗИКОВА КІСТКА 95

ЧЕРЕП В ЦІЛОМУ 95
МОЗКОВИЙ ЧЕРЕП 95
СКЛЕПІННЯ ЧЕРЕПА 95
ЗОВНІШНЯ ОСНОВА ЧЕРЕПА 96
ВНУТРІШНЯ ОСНОВА ЧЕРЕПА 99
ЛИЦЕВИЙ ЧЕРЕП 99
СКРОНЕВА ЯМКА 99
ПІДСКРОНЕВА ЯМКА 99
КРИЛОПІДНЕБІННА ЯМКА 99
ОЧНА ЯМКА 99
ПОРОЖНИНА НОСА 102
Контрольні питання 104

ЕВОЛЮЦІЯ МОЗКОВОГО ЧЕРЕПА У ХРЕБЕТНИХ ТВАРИН 106
ЕВОЛЮЦІЯ ВІСЦЕРАЛЬНОГО ЧЕРЕПА У ХРЕБЕТНИХ ТВАРИН 106
РОЗВИТОК ЧЕРЕПА У ЛЮДИНИ 107
ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЧЕРЕПА 109
АНОМАЛІЇ КІСТОК МОЗКОВОГО ЧЕРЕПА 111
АНОМАЛІЇ КІСТОК ЛИЦЕВОГО ЧЕРЕПА 112
ЧЕРЕП ЯК ОБ'ЄКТ АНТРОПОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 112
Контрольні питання 113

СКЕЛЕТ КІНЦІВОК 115

КІСТКИ ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ 115
ГРУДНИЙ ПОЯС 115
ЛОПАТКА 115
КЛЮЧИЦЯ 116
ВІЛЬНА ЧАСТИНА ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ 117
ПЛЕЧОВА КІСТКА 117
ПРОМЕНЕВА КІСТКА 119
ЛІКТЬОВА КІСТКА 122
КІСТКИ КИСТІ 122
КІСТКИ ПАЛЬЦІВ 124
Контрольні питання 124

КІСТКИ НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ 126
ТАЗОВИЙ ПОЯС 126
КУЛЬШОВА КІСТКА 126
КЛУБОВА КІСТКА 127
СІДНИЧНА КІСТКА 127
ЛОБКОВА КІСТКА 128
ВІЛЬНА ЧАСТИНА НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ 128
СТЕГНОВА КІСТКА 128
НАКОЛІНОК 130
ВЕЛИКОГОМІЛКОВА КІСТКА 130
МАЛОГОМІЛКОВА КІСТКА 131
КІСТКИ СТОПИ 134
ЗАПЛЕСНОВІ КІСТКИ 134
ПЛЕСНОВІ СТОПИ 136
КІСТКИ ПАЛЬЦІВ 136
Контрольні питання 136

ЕВОЛЮЦІЯ СКЕЛЕТА КІНЦІВОК 137
ОНТОГЕНЕЗ СКЕЛЕТА КІНЦІВОК У ЛЮДИНИ 139
ВАДИ РОЗВИТКУ І АНОМАЛІЇ КІНЦІВОК 141
Контрольні питання 142

SYSTEMA ARTICULARE – СИСТЕМА З'ЄДНАНЬ 143

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ 143
РОЗВИТОК З'ЄДНАНЬ СКЕЛЕТА 143
КЛАСИФІКАЦІЯ З'ЄДНАНЬ КІСТОК 143
НЕПЕРЕРВНІ З'ЄДНАННЯ КІСТОК 144
СИНОВІАЛЬНІ З'ЄДНАННЯ (СУГЛОБИ) 146
КЛАСИФІКАЦІЯ СУГЛОБІВ 149
Контрольні питання 151

З'ЄДНАННЯ ТУЛУБА 152
З'ЄДНАННЯ МІЖ ХРЕБЦЯМИ 152
З'ЄДНАННЯ ТІЛ ХРЕБЦІВ 152
З'ЄДНАННЯ СУГЛОБОВИХ ВІДРОСТКІВ 153
З'ЄДНАННЯ ДУГ, ОСТИСТИХ І ПОПЕРЕЧНИХ ВІДРОСТКІВ 153
З'ЄДНАННЯ ХРЕБТА З ЧЕРЕПОМ 154
ХРЕБЕТ У ЦІЛОМУ 156
ВИГИНИ ХРЕБЕТНОГО СТОВПА 157
З'ЄДНАННЯ РЕБЕР 158
З'ЄДНАННЯ ГРУДНИНИ 159
ГРУДНА КЛІТКА 160
Контрольні питання 162

З'ЄДНАННЯ ЧЕРЕПА 163
СКРОНЕВО-НИЖНЬОЩЕЛЕПНИЙ СУГЛОБ 163
Контрольні питання 165

З'ЄДНАННЯ ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ 166
ГРУДНИНО-КЛЮЧИЧНИЙ СУГЛОБ 166
НАДПЛЕЧОВО-КЛЮЧИЧНИЙ СУГЛОБ 167
ЗВ'ЯЗКИ ЛОПАТКИ 168
ПЛЕЧОВИЙ СУГЛОБ 168
ЛІКТЬОВИЙ СУГЛОБ 170
З'ЄДНАННЯ КІСТОК ПЕРЕДПЛІЧЧЯ 172

СУГЛОБИ КИСТІ 175
Контрольні питання 177

З'ЄДНАННЯ НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ **179**
КРИЖОВО-КЛУБОВИЙ СУГЛОБ 179
ЛОБКОВИЙ СИМФІЗ 179
СИНДЕСМОЗИ ТАЗА 179

ТАЗ 181
ВЕЛИКИЙ ТАЗ 181
МАЛИЙ ТАЗ 182
КУЛЬШОВИЙ СУГЛОБ 183
КОЛІННИЙ СУГЛОБ 186
З'ЄДНАННЯ КІСТОК ГОМІЛКИ 191
НАДП'ЯТКОВО-ГОМІЛКОВИЙ СУГЛОБ 191
СУГЛОБИ СТОПИ 194
З'ЄДНАННЯ КІСТОК ЗАПЛЕСНА 194
ЗАПЛЕСНО-ПЛЕСНОВІ СУГЛОБИ 197
ПЛЕСНО-ФАЛАНГОВІ СУГЛОБИ 197
МІЖФАЛАНГОВІ СУГЛОБИ СТОПИ 197
СКЛЕПІННЯ СТОПИ 197
Контрольні питання 198

SYSTEMA MUSCULARE – М'ЯЗОВА СИСТЕМА **200**
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ 200
М'ЯЗОВА ТКАНИНА 200
БУДОВА М'ЯЗІВ 201
СКЕЛЕТНІ М'ЯЗИ 203
КЛАСИФІКАЦІЯ М'ЯЗІВ 203
ДОПОМІЖНИЙ АПАРАТ М'ЯЗІВ 205
РОБОТА М'ЯЗІВ 207
Контрольні питання 209

ЕВОЛЮЦІЯ М’ЯЗОВОЇ СИСТЕМИ 211
РОЗВИТОК М’ЯЗІВ У ЛЮДИНИ 212
Контрольні питання 214

М’ЯЗИ СПИНИ 215
ПОВЕРХНЕВІ М’ЯЗИ СПИНИ 215
ГЛИБОКІ М’ЯЗИ СПИНИ 219
ФАСЦІЇ СПИНИ 221

М’ЯЗИ ГРУДНОЇ КЛІТКИ 222
ПОВЕРХНЕВІ М’ЯЗИ ГРУДНОЇ КЛІТКИ 222
АВТОХТОННІ М’ЯЗИ ГРУДНОЇ КЛІТКИ 224
ФАСЦІЇ ГРУДНОЇ КЛІТКИ 229

М’ЯЗИ ЖИВОТА 229
ПЕРЕДНІ М’ЯЗИ ЖИВОТА 229
БІЧНІ М’ЯЗИ ЖИВОТА 230
ЗАДНІ М’ЯЗИ ЖИВОТА 232
ФАСЦІЇ ЖИВОТА 233
Контрольні питання 237

М’ЯЗИ ГОЛОВИ 239
М’ЯЗИ ЛИЦЯ 239
М’ЯЗИ СКЛЕПІННЯ ЧЕРЕПА 239
ЖУВАЛЬНІ М’ЯЗИ 243
ПОВЕРХНЕВІ ЖУВАЛЬНІ М’ЯЗИ 244
ГЛИБОКІ ЖУВАЛЬНІ М’ЯЗИ 245
ФАСЦІЇ ГОЛОВИ 245

М’ЯЗИ ШИЇ 246
ПОВЕРХНЕВІ М’ЯЗИ ШИЇ 246
НАДПІД’ЯЗИКОВІ М’ЯЗИ (MM. SUPRAHYOIDEI) 248
ПІДПІД’ЯЗИКОВІ М’ЯЗИ (MM. INFRAHYOIDEI) 249

ГЛИБОКІ М'ЯЗИ ШИЇ 249
ТОПОГРАФІЯ ШИЇ 251
ШИЙНА ФАСЦІЯ 253
МІЖФАСЦІАЛЬНІ ПРОСТОРИ ШИЇ 253
Контрольні питання 254

М'ЯЗИ ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ **255**
М'ЯЗИ ГРУДНОГО ПОЯСА 255
М'ЯЗИ ПЛЕЧА 257
ПЕРЕДНЯ ГРУПА 257
ЗАДНЯ ГРУПА 259
М'ЯЗИ ПЕРЕДПЛІЧЧЯ 260
ПЕРЕДНЯ ГРУПА 260
ЗАДНЯ ГРУПА 262
М'ЯЗИ КИСТІ 264
ФАСЦІЇ ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ 267
ТОПОГРАФІЯ ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ 269
СИНОВІАЛЬНІ СУМКИ ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ 270
СИНОВІАЛЬНІ ПІХВИ СУХОЖИЛКІВ ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ 271
Контрольні питання ***274***

М'ЯЗИ НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ **276**
М'ЯЗИ ТАЗОВОГО ПОЯСА 276
ПЕРЕДНЯ ГРУПА 276
ЗАДНЯ ГРУПА 277
М'ЯЗИ СТЕГНА 282
ПЕРЕДНЯ ГРУПА 282
МЕДІАЛЬНА ГРУПА 284
ЗАДНЯ ГРУПА 285
М'ЯЗИ ГОМІЛКИ 286
ПЕРЕДНЯ ГРУПА 286
ЛАТЕРАЛЬНА ГРУПА 288
ЗАДНЯ ГРУПА 288
М'ЯЗИ СТОПИ 291

ТИЛЬНІ М’ЯЗИ 291
М’ЯЗИ ПІДОШВИ 293
ФАСЦІЇ НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ 294
ФАСЦІЇ ТАЗОВОГО ПОЯСА 295
ФАСЦІЯ СТЕГНА 295
ФАСЦІЯ ГОМІЛКИ 296
ФАСЦІЇ СТОПИ 297
ТОПОГРАФІЯ НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ 298
ТОПОГРАФІЯ ТАЗОВОГО ПОЯСА 298
ТОПОГРАФІЯ СТЕГНА 298
ТОПОГРАФІЯ ГОМІЛКИ 300
ДІЛЯНКА СТОПИ 301
СИНОВІАЛЬНІ СУМКИ НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ 301
СИНОВІАЛЬНІ ПІХВИ СУХОЖИЛКІВ НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ 303
Контрольні питання 304

ЛАТИНСЬКИЙ ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК 305

Ковешніков Володимир Георгійович (1931–2015 рр.)

Народився 7 листопада 1931 року в місті Борисоглібськ Воронезької області, Росія. Після закінчення середньої школи служив у рядах Радянської Армії (1949–1950 рр.). Із 1950 до 1955 року навчався у Саратовському медичному інституті, був Сталінським стипендіатом, чемпіоном області з легкої атлетики. Після закінчення інституту отримав диплом з відзнакою. В 1955–1958 роках працював аспірантом кафедри анатомії людини Саратовського медичного інституту під керівництвом професора В. І. Біка, з 1958 до 1961 року був асистентом тієї ж кафедри, заступником декана педіатричного факультету. В 1959 році захистив кандидатську дисертацію «Изменчивость средней черепной ямки».

Згодом працював асистентом (1961–1963 рр.), доцентом (1964–1970 рр.), завідувачем кафедри анатомії людини Тернопільського медичного інституту (1971–1983 рр.). У 1972 році, після захисту дисертації «Плоскость естественной ориентировки головы и влияние ее стойкого изменения на формообразование черепа», отримав науковий ступінь доктора медичних наук, а в 1973 році – вчене звання професора. З 1981 до 1984 року був проректором з навчальної роботи Тернопільського медичного інституту.

Із 1984 до 2003 року Володимир Георгійович трудився ректором та завідувачем кафедри нормальної анатомії Луганського державного медичного університету. У 1998 році на базі університету було проведено Другий національний конгрес наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів, топографоанатомів України. На наступні 5 років професор В. Г. Ковешніков був обраний головою правління цього товариства. У 2000 р. йому було присвоєно звання лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. У 2003–2010 рр. Володимир Георгійович працював завідувачем, у 2010–2015 рр. – професором кафедри анатомії людини Луганського державного медичного університету. В 2009–2015 рр. виконував обов'язки голови дисертаційної вченої ради із захисту дисертацій Д.29.600.04. Володимир Георгійович Ковєшніков був науковим керівником та консультантом 20 докторських і 55 кандидатських дисертацій. Академік МАІА, АН ВШУ, Польської академії медицини, Всесвітньої академії медицини імені А. Швейцера, заслужений діяч науки і техніки України. Почесний громадянин Луганська.

Помер Володимир Георгійович Ковєшніков 17 травня 2015 року.

Навчальне видання

Ковешніков Володимир Георгійович
Бобрик Іван Іванович
Лузін Владислав Ігорович
Пикалюк Василь Степанович
Роменський Олег Юрійович
Сікора Віталій Зіновійович

АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

У трьох томах

Том 1

За ред. професора В. Г. Ковешнікова

Підручник

2-ге вид., виправл. і доповн.

Літературний редактор Санькова Л. Ю.

Формат 70×100/16. Папір крейдований. Гарнітура Minion Pro.
Ум. друк. арк. 26,33.

ПП «Магнолія 2006»
м. Львів-53, 79053, Україна, тел. +38 (050) 370-19-57
e-mail: magnol06@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції:
серія ДК № 2534 від 21.06.2006 року,
видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавництва «Магнолія 2006»